

<p>Logotyp</p> 	<p>Nazwa instytucji</p> <p>Muzeum Ustrońskie</p>	
<p>Tytuł jednostki / publikacji / fotografii</p> <p>Ustroń – najstarszy ośrodek przemysłu hutniczego na Śląsku Cieszyńskim, „Głos Ziemi Cieszyńskiej”, 24 II – 2 III 1961, nr 8 (247), s 4.</p>		
<p>Ilość stron oryginału</p> <p>1</p>	<p>Ilość skanów</p> <p>1</p>	<p>Liczba plików publikacji</p> <p>1</p>
<p>Autor</p> <p>Józef Pilch</p>	<p>Wydawnictwo / zakład fotograficzny</p> <p>Wojewódzki Zakład Wydawniczy</p>	<p>Skan okładki</p> 
<p>Miejsce wydania</p> <p>Katowice</p>	<p>Rok wydania / Data powstania</p> <p>1960</p>	
<p>Sygnatura</p> <p>---</p>	<p>Rodzaj zasobu (np. zdjęcie, czasopismo itp.)</p> <p>Czasopismo</p>	
<p>Wymiary (wys x szer)</p> <p>25,4 x 12,5 cm</p>	<p>Stan zachowania</p> <p>---</p>	<p>Charakterystyka skanowanego obiektu</p>
<p>Hasła przedmiotowe (okres historyczny, postacie, miejsce)</p> <p>XIX wiek, XX wiek, Polska Rzeczpospolita Ludowa, Józef Pilch, Albrecht Kazimierz Sasko – Cieszyński, Ustroń, Trzyniec</p>		<p>Autor przedstawia historię ustrońskiego przemysłu hutniczego, jego początki w XVIII w., gwałtowny rozwój w następnym stuleciu – powstawanie coraz to nowych zakładów oraz jego stopniowy upadek pod koniec XIX wieku. Przedstawia również perspektywy rozwojowe Kuźni Ustroń w nowym planie 5 – letnim.</p>
<p>Hasła tematyczne (np. miasto, przemysł, kuźnia, letnicy itp.)</p> <p>historia, Śląsk Cieszyński, Austria, Austro – Węgry, popularyzacja wiedzy, przemysł, robotnicy, Kuźnia Ustroń, regionalizm, „Głos Ziemi Cieszyńskiej”, dawny Ustroń, plan 5 – letni, gospodarka centralnie sterowana, socjalizm,</p>		
<p>Prawa autorskie</p> <p>---</p>		

(Hrb)

Herb Albrechta Kazimierza 1738—1822 księcia Sasko-Cieszyńskiego królewicza Polski i Litwy, syna króla polskiego Augusta III twórcy przemysłu hutniczego na Śląsku Cieszyńskim." Dobrze zachowany herb z przytoczonym napisem znajduje się na jednej z hal w Kuźni Ustroń. Minęło 188 lat od czasu, gdy w Ustroniu wybudowano wielki piec. Tak, tak proszę się nie dziwić, w tych czasach Ustroń był największym ośrodkiem przemysłu metalowego na Śląsku Cieszyńskim. Spróbujmy odtworzyć sobie na podstawie zachowanych dokumentów jak rozwijał się przemysł metalowy w Ustroniu. Książę saski Albrecht Kazimierz wziąłwszy za żonę Marię Katarzynę, córkę Marii Teresy, otrzymał jako lenno Śląsk Cieszyński. On to zwrócił uwagę na rudę znajdującą się na terenie Śląska Cieszyńskiego, była to ruda nisko procentowa o dużym zanieczyszczeniu gliny znana pod nazwą sferosyderyty.

Obecność tej rudy zadecydowała o tym, że w roku 1772 wybudowano w Ustroniu wielki piec w miejscu, gdzie teraz mieści się zespół szkół zawodowych. Lecz nie tylko obecność rudy zadecydowała o powstaniu tego ośrodka. Dużą rolę odegrała tutaj woda jako środek napędowy jak również bogactwo drewna jako paliwa. W 1780 roku wybudowano Kuźnię, którą nazwano hamrem „Adama”. Pozostałością tej kuźni to dzisiejsza Kuźnia Ustroń. W następnych latach powstała obok wielkiego pieca kuźnia „Jana” a obok kuźni „Adama” w

USTRONŃ

NAJSTARSZY OŚRODEK PRZEMYSŁU HUTNICZEGO NA ŚLĄSKU CIESZYŃSKIM

1820 roku kuźnia „Alberta”, natomiast w rejonie dzisiejszej leśniczówki powstała kuźnia „Krystyny”. Młoty we wszystkich tych kuźniach były napędzane wodą.

W 1820 r. obok wielkiego pieca powstała odlewnia i formiernia, w której odlewano koła zębate, moździerze, garnki, piece, części maszyn itp. W latach 1809—1810 kuźnię „Adama” zamieniono na hutę miedzianą, kotłarnię oraz odlewnię mosiądzu, co pozwoliło nauczycielowi zawodu Janu Żukowskiemu odlanie dzwonów dla kościoła parafialnego w Ustroniu w 1815 r. i dla kościoła frysztackiego w 1823 roku.

W 1837 r. zamieniono papier na Polanie na kuźnię „Teresy”. W 1840 roku powstaje przy kuźni „Adama” mały warsztat tokarski i ślusarnia, która rozrosła się z czasem w wielkie przedsiębiorstwo z fabryką maszyn, kotłarnią i zakładem budowy mostów. W fabryce tej zbud-

wano między innymi pierwszy na kontynencie pług parowy. Przy kuźni „Krystyny” założono w 1854 r. walcownię pod nazwą huty „Hildegardy”. Walce poruszano początkowo wodą a od 1859 roku parą.

W tym okresie najwyższego rozwoju przemysł metalowy w Ustroniu zatrudniał przeszło 2000 pracowników. Z chwilą wybudowania kolei koszycko-bogumińskiej w 1872 r. zaczyna się upadek przemysłu metalowego w Ustroniu. Wydobywanie rudy, jej transport oraz długi okres przygotowywania do wytopu, jak również jej małe ilości przyczyniło się do tego, że już w 1877 roku przewieziono walcownię do Trzyczca, a w 1881 roku przeniesiono zakład budowy mostów do Lipin przy Frydku. W 1897 r. wygaszono na zawsze wielki piec. W roku 1904 zburzono kuźnię „Krystyny”, a w końcu 1906 r. zamknięto odlewnię. W 1908 r. zamknięto kottłownię przy fabryce ma-

szyn. Wraz z urządzeniami wędrują i ludzie, którzy umiłowali swój zawód.

Przyczyną tak szybkiego upadku przemysłu metalowego Ustronia to właśnie wspomniana kolej koszycko-bogumińska, tani transport, możliwość dostawy rud o większej zawartości czystego żelaza, jak również bliskość kopalń węgla kamiennego. Lasy Ustronia w tym okresie były bardzo mocno wytrzebione, a drzewo dowożono już z dalszych okolic.

Dziś chlubę tamtych lat, jak również tradycje kowalskie podtrzymuje zakład Kuźnia Ustroń. Zakład ten stale się rozrasta i w założeniach nowej 5-latki ma osiągnąć taki stan zatrudnienia, jaki notował przemysł metalowy Ustronia w czasie swej dawnej świetności. Dawny system opalania pieców kuźniczych węglem zastąpiony został przez gaz ziemny. Dawne młoty poruszane wodą, zastąpiono młotami parowo-powietrznymi oraz spadowymi. Te ostatnie ze względu na duże zużycie drewna wysokogatunkowego w postaci desek zostaną zastąpione młotami powietrznymi o sile uderzenia 500 kg. Młoty te ze względu na większą częstotliwość uderzeń są więcej wydajne. Wydajność pracy w Kuźni Ustroń stale wzrasta. Plan 5-letni, jak również plan roczny, wykonano przed terminem. Zakład wykonuje oprócz tradycyjnych odkuwek, które bądź co bądź są tylko półproduktem również komplety narzędzi. Estetyczne wykonanie, jak również piękne opakowania, pomogły Kuźni Ustroń uzyskać wielu odbiorców zagranicznych.

P. J.